

K POUŽITÍ JEDNOTEK A ÚTVARŮ CHEMICKÉHO VOJSKA

V článku chceme informovat o možnostech a zásadách použití jednotek a útvarů chemického vojska u vševojskových útvarů a svazků.

U motostřeleckého pluku (tp) je organizačně začleněna rota chemické ochrany, která má četu radiačního a chemického průzkumu o 3 družstvech a četu speciální očišty.

Četa speciální očišty má družstvo dozimetrické kontroly (dr DK), dvě družstva speciální očišty bojové techniky (BT) a družstvo speciální očišty osob.

Četa radiačního a chemického průzkumu je schopna vést alternativně průzkum:

- komunikací,
- rozmístění míst velení pluku,
- jednoho epicentra jaderného úderu do 60 minut,
- prostoru rozmístění pluku do 60 minut.

Četa speciální očišty je schopna rozvinout MSO ve všech variantách. Časová norma rozvinutí MSO v létě 45 minut a v zimě 60 minut. Časová norma svinutí MSO do 60 minut. Kapacita čety ve speciální očišti bojové techniky: mspr (tpr) odmoří za 1,5–2 hodiny a dezaktivuje za 1 hodinu. Celková kapacita čety ve speciální očišti je dána možnostmi družstva speciální očišty osob, které zabezpečí očištu 72–96 osob za 1 hodinu.

Za předpokladu, že nebudou zamořeny všechny osoby mspr (tpr), (s čímž můžeme počítat, neboť bojová technika těchto jednotek umožňuje ukrytí živé síly), se norma snižuje podle skutečné potřeby očišty osob. Proto je také nově do organizace čety speciální očišty začleněno družstvo

dozimetrické kontroly. Jeho úkolem je kontrolovat zamoření, třídit a kontrolovat účinnost odmoření.

Četa se rozmisťuje do 500 m od VS pluku, jako chemická záloha. Je určena ke speciální očišti v pořadí — velitelská stanoviště, dělostřelectvo pluku, zálohy a týlové jednotky pluku, motostřelecké a tankové jednotky a k radiačnímu a chemickému průzkumu a pozorování. Od črčhpz se vyčleňuje po jednom družstvu k obsazení pozorovacích stanovišť k zabezpečení VS a TVS pluku. Jedno družstvo zůstává v záloze.

Zavedením této jednotky k msp (tp) se podstatně zvyšuje zabezpečení jeho bojeschopnosti a urychluje návratnost zamořených jednotek k plnění bojových úkolů. Současně se vytváří výhodné podmínky pro bojové použití praporu chemické ochrany divize.

Každá vševojsková divize má organizačně prapor chemické ochrany (prcho). Ten má z bojových jednotek:

— četu radiačního a chemického průzkumu ve složení:

- velitelské družstvo s OT-65-CH-V,
- čtyři družstva radiačního a chemického průzkumu s OT-65-CH;

— dvě roty speciální očišty — každá rota má:

- velitelské družstvo;
- četu dozimetrické kontroly a spojení ve složení;
- družstvo dozimetrické kontroly;
- spojovací družstvo;
- četu speciální očišty bojové techniky, která má

- družstvo chemických rozstřikovačích automobilů ARS-12-M — 6 ks,
- družstvo pojízdných zařízení pro očištění BT TZ-74 — 2 ks;
- četú speciální očišty osob o dvou družstvech s dezinfektory PDP-2.

Četa radiačního a chemického průzkumu je schopna vést alternativně

- průzkum 3—4 pochodových os,
- průzkum rozmístění míst velení divize,
- průzkum jednoho epicentra jaderného úderu za 40 minut,
- průzkum prostoru rozmístění divize (600 km²), za 2,5 hodiny.

Možnosti praporu chemické ochrany ve speciální očištění

A) Bojové techniky

Dříve než uvedeme možnosti praporu, chceme vysvětlit určení a možnosti v rozvinutí jednotlivých typů družstev speciální očišty.

Družstvo vybavené chemickými rozstřikovacími automobily ARS-12-M rozvinuje linku speciální očišty bojové techniky, která je shodná jako u rotý chemické ochrany.

Družstvo vybavené zařízením pro očištění bojové techniky TZ-74 je určeno ke speciální očištění velkorozměrné techniky. Zařízení TZ-74 může též použít k dezaktivaci a k odmořování komunikací, úseků terénu s pevným povrchem a k zadýmování. Zařízení TZ-74 je speciálně upravený proudový motor, otáčivě uložený spolu s kabinou operátora na podvozku T-148. Na podvozku je uložena nádrž na palivo (2000 l) a vodní nádrž (5000 l) s vlastním systémem ohřevu proti zamrznutí. Pro spojení operátora s velitelem družstva a velitelem čety je vybaveno rádiovou stanicí RF-10 a interkomunikačním zařízením. K řízení pohybu zamořené bojové techniky na pracovišti je zařízení TZ-74 vybaveno dvěma světelnými semafoři.

K speciální očištění využívá horkých spalín proudového motoru. K odmoření dochází odpařením otravné látky z povrchu BT, při dezaktivaci s přidavkem vody k omytí radioaktivních látek. Pro speciální očištění bojové techniky se zpravidla využívají dvě zařízení TZ-74. Spaliny nemají škodlivý vliv na povrch bojové techniky. Techniku není třeba očišťovat a ošetřovat.

a) Při dezaktivaci (dezinfekci) bojové techniky **vzduchokapalinovým proudem** projíždí zamořená technika rychlostí 2 km/h celou plochou speciální očišty. První zařízení zabezpečí při plynulém průjezdu dezaktivaci (dezinfekci) přední části bojové techniky a jedné její boční části; druhé zařízení pak dezaktivaci (dezinfekci) druhé boční části a zadní části bojové techniky.

Při této rychlosti průjezdu (2 km/h) působí vzduchokapalinový proud na každý kus bojové techniky 18 vteřin od každého

zařízení TZ-74, celkem tedy 36 vteřin. Celková doba potřebná pro úplnou dezaktivaci (dezinfekci) 1 kusu rozměrné bojové techniky dvojicí TZ-74 činí 1,5 minuty. Uvedený režim dezaktivace (dezinfekce) umožňuje jednou rotou speciální očišty (2 zařízení TZ-74) dezaktivovat BT jednoho mspr (tpr) za 60—80 min.

b) Při odmořování bojové techniky **proudem horkého vzduchu** je režim na ploše speciální očišty poněkud složitější a celý proces časově náročnější. Zamořená bojová technika otravnými látkami nebude plynule projíždět plochou speciální očišty, ale bude postupovat takto:

- na prvním pracovišti (prvním TZ-74) bude při první zastávce odmořena přední část bojové techniky, při druhé zastávce její jedna boční část. Každá zastávka bude v trvání 1,5 minuty, tedy celková doba odmořování na prvním pracovišti 3 minuty;
- bojová technika se rychlostí 3 km/h přesune na druhé pracoviště (k druhému TZ-74);

- na druhém pracovišti se technický proces odmořování v podstatě opakuje s tím, že na první zastávce se odmoří boční část vozidla a na druhé zastávce jeho zadní část.

Tudíž dvě zařízení TZ-74 odmoří jeden kus rozměrné bojové techniky za 6 minut. Při dodržení uvedeného režimu činnosti na ploše speciální očišty a při dobré organizaci přísunu zamořené bojové techniky na tuto plochu může jedna rota speciální očišty odmořit jeden mspr (tpr) za 3—2,5 hodiny. Rychlost vozidla při odmořování je 3 km/h po celé ploše, při dezaktivaci 2 km/h mimo pracoviště.

Přednosti linky TZ-74 vystupují do popředí při speciální očištění v zimních podmínkách a v prostorech s nedostatečným zdrojem vody. Pro svoji mobilnost a nezávislost na zdroji vody je zvláště vhodná pro speciální očištění zájezdem do palebných postavení, prostorů rozmístění tankových jednotek apod. A to proto, že při vlastním odmořovacím procesu nedochází ke smývání OL a tím i zamoření okolí. Otravná látka se z povrchu BT odpařuje.

K vytváření mlhy při zadýmávání dochází vstřikováním oleje, motorové nafty nebo jejich směsí do reakčního nástavce proudového motoru.

V některých případech lze zařízení TZ-74 využít i k rozmrazování a odstraňování sněhu a cest, letištních ploch a ohřevu motorů vozidel za nízkých teplot. O použití zařízení TZ-74 k plnění těchto úkolů rozhodují nadřízení velitelů jednotek speciální čistoty (Chem-28-9).

B) Osob

Rota speciální čistoty je schopna za 1 hodinu zabezpečit čistotu 144–192 osob (2 soupravy PDP-2). Celková kapacita divizního praporu chemické ochrany činí 288 až 384 osob za hodinu. **Prapor je schopen roz-**

vinout současně 2 MSO. Podle situace a potřeby každé, ve variantě rozvinutí obou linek — rámové a linky TZ současně, nebo jen jedné z nich. Časová norma pro rozvinutí MSO je 45 minut v létě a 60 minut v zimě. Při rozvinutí MSO jen s linkou TZ-74 je časová norma 30 minut.

Kapacita MSO rozvinutého všemi prostředky rot speciální čistoty (ARS-12M a TZ-74) s přihlédnutím k možnostem ve speciální čistotě osob je jeden mspr za 2,5 hodiny; jeden tpr za 1,5 hodiny. Prapor tedy celkem očistí 2 tpr za 1,5 hodiny nebo 2 mspr za 2,5 hodiny. Za situace, kdy nebude nutná speciální čistota osob těchto jednotek, je časová norma nižší a bude u celého praporu činit v odmořování 3 mspr (tpr) a v dezaktivaci 5 mspr (tpr) za 3 hodiny.

Zásady použití praporu chemické ochrany

Prapor chemické ochrany používáme k zabezpečení těch prvků bojové sestavy svazku, které mají rozhodující vliv na průběh vedení bojové činnosti a u nichž charakter bojové činnosti umožňuje efektivní využití bojových možností praporu. Z těchto hledisek praporu chemické ochrany používáme především k zabezpečení:

- míst velení;
- raketových prostředků a dělostřelectva divize;
- tankových jednotek;
- druhého sledu;
- divizních záloh;
- týlových útvarů a zařízení divize.

Prapor se rozmisťuje ve středu bojové sestavy, mezi prvním a druhým sledem divize, zpravidla ve vzdálenosti do 3 km od VŠ divize na ploše 8–12 km².

Prapor chemické ochrany vytváří chemickou zálohu. Organizace praporu chemické ochrany, zejména jeho možnosti v zabezpečení spojení a velení, v týlovém a materiálním technickém zabezpečení vyžadují, abychom jej používali centralizovaně jako jednu chemickou zálohu. Použití praporu ve dvou zálohách je možné jen výjimečně a to jen dočasně na dobu k plnění důležitého, konkrétního úkolu časově a prostorově omezeného.

Vytvořením praporu chemické ochrany divize se podstatně zvýšily možnosti ve speciální čistotě u útvarů a jednotek divize. Ve srovnání s možnostmi rot chemické ochrany divize je kapacita praporu chemické ochrany asi 4krát větší. Zavedení nových prostředků speciální čistoty (ARS-12M, POR-69, TZ-74) rozhodujícím způsobem ovlivnilo rychlost a kvalitu speciální

čistoty BT, odstranilo značnou část namáhavé fyzické práce obsluh a zabezpečilo dodržení správného postupu při speciální čistotě, který nebyl při práci obsluh z počtu zamořené jednotky zpravidla zaručen. Zavedením vozidel ARS-12M a TZ-74 se výrazně zlepšila speciální čistota v zimních podmínkách a zvýšila se kapacita plochy speciální čistoty bojové techniky.

Dalším novým prvkem v organizační struktuře vševojskové divize je **výpočetní analytická skupina**. Tato skupina je součástí chemického oddělení svazku. Za její přípravu a využití odpovídá CHN svazku. Výpočetní analytická skupina je určena pro shromažďování, zpracování a předávání parametrů jaderných a chemických úderů, předvídané a skutečné radiační a chemické situace. Zpracovává potřebné podklady nezbytné pro přijetí rozhodnutí velitele k organizaci ochrany proti účinkům radioaktivních a otravných látek a pro rozhodnutí k odstranění následků napadení ZHN.

Možné úkoly výpočetní analytické skupiny svazku:

- vyhodnocuje povětrnostní situaci v přízemní vrstvě atmosféry a zabezpečuje její využití při organizaci chemického zabezpečení;
- shromažďuje zprávy o úderech jadernými a chemickými zbraněmi a předává je na radiační středisko armády;
- zpracovává předpověď radiační a chemické situace po úderech jadernými a chemickými zbraněmi;
- informuje štáb svazku, podřízené CHN útvarů a sousedy;

— podílí se na organizaci radiačního a chemického průzkumu, dozimetrické kontrole a na zpracování návrhu na nejvýhodnější způsoby překonání zamořeného prostoru, na režim života a bezpečnostní opatření při pohybu vojsk v zamořeném prostoru;

— shromažďuje výsledky radiačního a chemického průzkumu, vyhodnocuje je, informuje CHN a štáb svazku, podává hlášení na armádní radiační středisko;

— zpracovává potřebné výpočty na základě skutečné radiační situace;

— vede mapu radiační a chemické situace;

— vede přehled o povětrnostní situaci v přízemní vrstvě i o výškovém větru a zabezpečuje informaci CHN útvarů, štábu svazku;

— podává hlášení o povětrnostní situaci na armádní radiační středisko.

Závěrem chceme zdůraznit, že organickým začleněním roty chemické ochrany do struktury vševojskového útvaru se podstatně zlepšily jeho podmínky k zabezpečení speciální očisty.

Prapor chemické ochrany svými dvěma rotami speciální očisty může rozvinout současně dvě místa speciální očisty. Na základě rozboru možností praporu chemické ochrany divize ve srovnání s možnostmi dřívější roty chemické ochrany divize můžeme konstatovat, že jeho možnosti ve speciální očištění jsou 4krát větší. Tím se stává vševojskový svazek v úplné speciální očištění soběstačný.

Novým prvkem ve speciální očištění bojové techniky je linka, sestavená ze dvou pojízdných zařízení pro speciální očištění bojové techniky TZ-74. Zavedením této techniky do výzbroje praporu chemické ochrany se snižuje závislost na terénních a povětrnostních podmínkách. Oproti dřívějšímu způsobu rozvinování míst speciální očisty je linka s TZ-74 značně pohotovější a není přímo závislá na vodním zdroji.